

[Edel Saunte.]

erklæring om, at han er villig til at indtræde i tinget, har udvalget behandlet sagen og gennemgået stedfortræderlisten og alle øvrige dokumenter.

Som det vil være bekendt, er stedfortræderlisten for østre storkreds udtømt. Man må derfor gå over til den storkreds indenfor området, der har de fleste urepræsenterede stemmer. Det er søndre storkreds, og i denne storkreds er distriktsleder Orla Pedersen første stedfortræder.

Udvalget til valgs prøvelse indstiller enstemmigt, at distriktsleder Orla Pedersens valg som medlem af tinget godkendes.

Udvalgets indstilling om godkendelse af distriktsleder Orla Pedersen som medlem af folketinget

vedtoges enstemmigt med 119 stemmer.

Den første sag på dagsordenen var:

Fremstilling af lovforslag.

Formanden: Jeg giver ordet til det ærede medlem hr. Alfred Jensen, for at han som ordfører for forslagsstillerne kan fremsætte et tidligere anmeldt lovforslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Alfred Jensen): På den kommunistiske gruppes vegne har jeg den ære for det høje ting at fremsætte forslag til lov om sikring af retten til at organisere sig og føre kollektive forhandlinger.

Som tinget vil erindre, blev der her i tinget den 14. januar i år fremsat forslag til folketingsbeslutning vedrørende en af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1949 vedtagen konvention om retten til at organisere sig og føre kollektive forhandlinger.

I konventionens artikel 1 slås det fast, at arbejderne på fyldestgørende måde skal beskyttes mod foranstaltninger, der går ud på at modarbejde fagforeninger, og det bestemmes derefter nærmere, overfor hvilke forfølgelser en sådan beskyttelse skal ydes. Det nævnes udtrykkeligt, at beskyttelse skal ydes mod foranstaltninger, der tager sigte på at gøre beskæftigelsen afhængig af, at en arbejder ikke indmelder sig i en fag-

forening, eller at han ophører med at være medlem af en sådan. Det hedder endvidere, at beskyttelse skal ydes mod foranstaltninger, der går ud på at afskedige eller på anden måde skade en arbejder på grund af hans medlemskab af fagforening eller som følge af deltagelse i fagforeningsvirksomhed.

Der ligger i konventionens indhold en erkendelse af, at arbejderne — og det vil også sige funktionæren og tjenestemanden — er den svage part på arbejdsmarkedet. Den er samtidig udtryk for, at arbejderne, hvis han ikke på fyldestgørende måde sikres retten til at organisere sig og optræde kollektivt, vil stå værgeløs overfor firmaerne og arbejdsgiverne.

Fra samtlige partier her i salen blev der givet tilslutning til ratifikationen af konventionen om disse elementære rettigheder, som arbejderne siden kapitalismens gennembrud har kæmpet for at få anerkendt. Hvor rigtig denne erkendelse af forholdene end er, og hvor prisværdigt det end er, at nødvendigheden af, at arbejdernes ret til at organisere sig knæses, er det dog ikke nok. Dermed er arbejderne nemlig ikke sikret mod forfølgelse, når de samlet eller enkeltvis deltager i fagforeningsvirksomhed. Erfaringerne viser, at den beskyttelse, danske arbejdere har sikret sig gennem organisatoriske sammenslutninger, eller den, som er foreskrevet i funktionærloven, aldeles ikke er tilstrækkelig.

Tilsidesættelser af funktionærlovens bestemmelser om retten til at organisere sig og til at føre kollektive forhandlinger er velkendt. Jeg omtalte ved første behandling af forslag til beslutning af folketinget angående konventionen, tidenden sp. 1825, at et stort varehus tvinger personalet til ikke at omtale deres løn til nogen af deres medarbejdere i firmaet. Andre firmaer gør sig skyldig i lignende tilsidesættelser og forlanger, at deres personale ikke må være organiseret. Arbejdsgiveres afskedigelse af tillidsmænd, der på arbejdspladsen har talt deres kammeraters sag, er velkendt af offentligheden, og dog har denne ikke kendskab til det fulde omfang af de forsøg, der gøres af arbejdsgiverne på at få tillidsmænd bort fra arbejdspladserne, idet mange ansøgninger afværtes gennem arbejdernes solidariske optræden med den truede tillidsmand.

Mindre bekendt af offentligheden er deri-

[Alfred Jensen.]

mod den ængstelse, der i mangfoldige tilfælde afholder arbejdspladsernes folk fra at kræve deres ret eller påtale overgreb fra arbejdsgiverens side, men det er ikke desto mindre en meget udbredt foreteelse. Den er selvsagt mere udbredt i en periode med omfattende arbejdsløshed, end når beskæftigelsesforholdene er relativt gode.

Forfølgelse i almindelighed af arbejdere, der står fast på de overenskomstmæssige rettigheder eller fagforeningernes beslutninger, hører faktisk til dagens orden på arbejdspladsen. Det drejer sig både om udelukkelse fra det bedste arbejde og om afskedigelse, ja, endog om forfølgelse fra arbejdsplads til arbejdsplads ved hjælp af sorte lister eller lignende. Alt dette er særdeles velkendt af dem, der kender forholdene på arbejdspladserne så at sige fra neden af.

Uden at forklejne den indsats, der er gjort af fagforeningerne og arbejderne for at sikre arbejderne mod disse overgreb, må det ses i øjenene, at den fyldestgørende beskyttelse, der tales om i konventionen, ikke er tilstede. Det er derfor rimeligt, at denne side af sagen tages op til behandling nu, medens folketingset behandler konventionen og er indstillet på at godkende den. Det vil nemlig være meningsløst, hvis konventionen godkendes, uden at der samtidig træffes andre foranstaltninger til beskyttelse af retten til at organisere sig og til at afslutte kollektive overenskomster end dem, der allerede findes.

I konventionen er det forudset, at særlige foranstaltninger må træffes fra statens side for at sikre gennemførelsen af retten til at organisere sig. I artiklerne 3 og 4 er der nævnt forhold, der under hensyntagen til de enkelte landes betingelser gør særlige foranstaltninger nødvendige. Til sikring af fagforeningsretten vil det i vort land være nødvendigt at træffe foranstaltninger, der sikrer efterlevelse af de elementære rettigheder, der er så nødvendige for arbejdere, funktionærer og tjenestemænd. Jeg skal der-

for på kommunisternes vegne foreslå, at der fastsættes straf for dem, der krænker eller tilsidesætter de rettigheder, der er nævnt i konventionen, og vi foreslår, at denne hjemmel tilvejebringes ved vedtagelse af en særlig lov.

Vort lovforslag er let overskueligt; det indeholder kun 5 paragraffer. Lovens titel foreslås at blive: lov om sikring af retten til at organisere sig og føre kollektive forhandlinger. Ordlyden er taget direkte fra konventionen af 1949. Hvis nogen synes, den lyder lidt mindre heldig, er det ikke forslagsstillerne, der kan rettes bebrejdelser imod; de må rettes imod dem, der har forfattet konventionens titel, eller måske mod dem, der har oversat den.

Netop fordi dette lovforslag har tilknytning til arbejdskonferencens konvention, har vi i høj grad fulgt den tekst, der findes i konventionen; tilføjelser og afrundinger har dog været nødvendige.

I § 1 er retten til at organisere sig og til at føre kollektive forhandlinger fastslået. Her er ikke alene nævnt arbejdere, men også funktionærer og tjenestemænd. Det kan indvendes, at funktionærernes foreningsret er fastslået i funktionærloven og derfor ikke behøver at medtages i dette forslag. Vi finder imidlertid, at det for klarhedens og overskuelighedens skyld er fordelagtigt, at bestemmelser om retten til faglig organisering og til beskyttelse af denne ret samles i een lov. Af denne grund har vi også medtaget tjenestemændene, og hermed er da de tre hovedgrupper, som må siges at arbejde for løn, omfattet af loven.

§ 2 svarer i sit indhold til konventionens afsnit a) i artikel 1, stk. 2. Den siger, at det under strafansvar er forbudt at gøre beskæftigelse betinget af, at den beskæftigede enten ikke indtræder i en fagforening, eller hvis han skulle være medlem, udtræder af denne. Paragraffens tekst taler jo for sig selv.

§ 3 svarer i sit indhold til afsnit b) i artikel 1, stk. 2. Den siger, at det under strafansvar er forbudt at afskedige eller på an-

[Alfred Jensen.]

den måde skade nogen på grund af fagforeningsvirksomhed. Vi har fundet det nødvendigt, at ordet tillidsmand indsættes her, hvorimod vi har udeladt det sidste led af sætningen i konventionsbestemmelsen, som siger, at fagforeningsvirksomhed i arbejdstiden kun er beskyttet, forsåvidt den foregår med arbejdsgiverens samtykke. Paragrafen bestemmer først, at ingen tillidsmand kan afskediges på grund af fagforeningsvirksomhed.

Det vil sige, at en arbejdsgiver, forsåvidt der er arbejde, ikke kan afskedige en tillidsmand; sålænge hans kammerater vil have ham som deres talsmand; sker det alligevel, vil arbejdsgiveren efter forslaget pådrage sig strafansvar. Lovreglen indeholder også en bestemmelse, der tager sigte på det forhold, at den arbejdsgiver, der måske ikke afskediger en tillidsmand, men sætter ham til dårligere arbejde for at genere ham eller for at forringe hans fortjeneste, også her ved har gjort sig skyldig til straf. Bestemmelsen om ikke at måtte skade nogen på anden måde betyder jo endvidere, at det ikke længere vil være tilladt at hindre tjenestemænd og funktionærer, der opfylder kvalifikationerne, i at avancere, fordi de har deltaget eller deltager i fagforeningsvirksomhed. Bestemmelsen betyder også, at arbejdsgivernes sortlister eller forfølgelse af en arbejder fra arbejdsplads til arbejdsplads gøres lovstridig, og at de, der alligevel tillader sig noget sådant, tiltales og idømmes straf.

§ 4 indeholder bestemmelser om straffens omfang. Det fastslås her, at overtrædelse af bestemmelserne i §§ 2 og 3 kan straffes med bøde, hæfte eller fængsel i indtil 2 år. Når man tager i betragtning, at de handlinger, der her er omtalt, betyder, at mennesker trues eller rammes på brødet, og at det er de svageste i samfundet, dem, der har mindst at stå imod med, der her skal beskyttes, må det siges, at straffene ikke er for hårde.

Da vi lever i et klassesamfund, hvor de, der ejer produktionsmidlerne og har penge, har en altovervejende indflydelse, er der ingen grund til at nære frygt for, at disse straffebestemmelser vil blive misbrugt; nej, problemet er at få såvel konventionens indhold som dette lovforslags bestemmelser

ført ud i livet. Hertil er arbejdernes, funktionærernes og tjenestemændenes aktive indsats nødvendig, ja, jeg vil sige forudsætningen for, at de skønne idealer, der gives udtryk for i erklæringer og konventioner samt love, efterleves i virkeligheden.

§ 5 bestemmer, at loven træder i kraft straks.

Jeg anbefaler lovforslaget til velvillig og hurtig behandling, og jeg vil gerne tilføje, at hvis tinget ikke gennemfører dette lovforslag eller foranstaltninger af den art, der her er foreslået, er godkendelsen af konventionen kun at betragte som en gestus.

Formanden: Eksemplarer af det nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Gottschalck-Hansen* til kirkeministeren.

Agter ministeren at ændre reglerne for den kirkelige lignings fordeling således, at de kirkelige afgifter, en sognebåndsløser erlægger i sit hjemsohn, overføres til det sogn, hvortil pågældende har løst sognebånd?

Gottschalck-Hansen: Når jeg til den højtærede kirkeminister har stillet det anmeldte spørgsmål, er det, fordi der med hensyn til sognebåndsløseres kirkelige afgifter synes at herske et noget ejendommeligt — for ikke at sige urimeligt — forhold.

Efter de nugældende regler betaler en sognebåndsløser — som det fremgår af spørgsmålet — sin kirkeskat i hjemsohnet og ikke til det sogn eller på det sted, hvortil den pågældende i kirkelig henseende hører, og hvor han betjenes. Det plejer dog gerne at være således, at man betaler maden der, hvor den serveres; men det er altså ikke tilfældet, når det drejer sig om mennesker, der har løst sognebånd. Mange sognebåndsløser er selvsagt meget kirkeligt interesserede, og meget ofte ser man — hvad der er ganske naturligt — at disse mennesker har sæde i et menighedsråd i det sogn, hvortil de har søgt tilknytning. Det vil med andre ord sige, at disse mennesker, uden at yde noget som helst til den stedlige menigheds

[Gottschalck-Hansen.]

lovbefalede udgifter, er med til at administrere og forvalte de kirkelige midler i sognet. Dette kan ikke være rigtigt.

Man vil måske mene, at det kun drejer sig om undtagelsestilfælde, men det er jeg nu ikke så sikker på. Jeg har således selv engang virket som præst i et sogn, hvor flertallet i menighedsrådet var bosat udenfor pastoratets grænser. Rent bortset fra det uheldige i, at man er med til at bestemme over midler, man ikke selv yder bidrag til — hvad jeg principielt mener er forkert — er der her yderligere det problem, at den kirkelige betjening i et sogn, organist, kirkesang, kordegn o. s. v., aflønnes i forhold til menighedernes størrelse, således at der finder en lønregulering sted, svarende til eventuelle forskydninger i befolkningsmængden. Det betyder altså, at de kirkelige medarbejdere — således som forholdene er i dag — vederlagsfrit skal betjene sognebåndsløserne, medens deres kolleger i andre sogne høster lønnen.

Selvom det vil volde nogen administrativ vanskelighed, hvad jeg erkender det vil, mener jeg dog, det vil være naturligt at søge at råde bod på dette uheldige forhold, og jeg imødeser med interesse ministerens svar.

Kirkeministeren (Bodil Koch): På det konkrete spørgsmål, det ærede medlem har stillet mig: om jeg agter at ændre reglerne for den kirkelige ligning efter de linier, han angav, må jeg svare et klart nej. Det er ikke min hensigt.

Det pågældende spørgsmål har lejlighedsvis været på tale i ministeriet, men det har ikke været genstand for egentlig overvejelse. Når dette ikke har været tilfældet, skyldes det først og fremmest, at sognebåndsløserne næppe pådrager det sogn, hvortil de har søgt tilknytning, økonomiske byrder af meget stor betydning, og at der, såvidt det ses, ikke hidtil har været forelagt ministeriet sager, hvor økonomiske ulemper har været fremført. Men naturligvis må det indrømmes, som det ærede medlem også sagde, at der kan være noget stødende i, at sognebåndsløserne, såfremt de bliver medlem af menighedsrådet i det sogn, hvortil de har tilknytning, derigennem kan skaffe sig indflydelse på rådets økonomiske dispositioner uden at være med til at bære de

økonomiske byrder; men de bærer jo dog alligevel folkekirkens almindelige økonomiske byrder gennem deres kirkeskat.

Nogen reel ulempe har dette dog, som jeg allerede har sagt, hidtil ikke medført; jeg tror nemlig, at hvis noget sådant var sket, ville der have foreligget besværinger overfor ministeriet.

Jeg vil gerne gøre det ærede medlem opmærksom på, hvad han jo ved lige så godt som jeg, at sognebåndsløsning i større omfang — i hvert fald, såvidt det er ministeriet bekendt gennem sager, og dem får vi jo særlig at gøre med omkring menighedsrådsvalgene — hovedsagelig finder sted i København, på Frederiksberg og i de større købstæder med flere kirker, og at en refusionsordning netop i disse tilfælde overhovedet ikke ville have nogen som helst betydning, idet der indenfor disse områder finder en fællesligning sted uden hensyn til sognegrænserne. Ydermere er det jo sådan, at den såkaldte landskirkeskat, der anvendes til supplerende af præsternes løn, netop er fælles for hele landet og indbetales fra kommunen, ikke til de enkelte sognes kirkelige kasser, men til stiftsøvrighederne, der foretager fordelingen blandt sognene på grundlag af præstelønningsskatternes budgetter. For denne kirkelige afgift ville en refusionsordning altså heller ikke have nogen betydning.

Endelig synes jeg, det er værd at tage i betragtning, at en refusionsordning — og det har det ærede medlem også allerede været inde på — ville volde kommunalbestyrelserne en del besvær. Jeg for mit vedkommende har meget stærkt min opmærksomhed rettet imod at forenkle den kirkelige økonomi, som jo i forvejen på mange hold indebærer, hvad man kunne kalde mærkelige kineserier, og jeg synes, at det, som det ærede medlem her foreslår, yderligere ville fremme kineserierne. De kirkelige afgifter pålignes og opkræves af de kommunale myndigheder efter reglerne om udredelse af personlig kommuneskat, sådan som det er lovfæstet i præstelønningsslovens § 50. For at etablere en refusionsordning som her foreslået måtte der altså i hvert enkelt tilfælde foretages en melding til kommunalbestyrelsen på bopælsstedet, som ved ligningen til de stedlige kirkekasser yderligere måtte tage hensyn til de skattebeløb, der

[Kirkeministeren.]

således skulle afgives til en fremmed kommune, eventuelt en kirkelig kasse i et sogn udenfor kommunen; kommunerne måtte altså føre en særlig kontrol vedrørende sognebåndsløserne.

Eventuelt kunne der være spørgsmål om, hvorvidt sognebåndsløseren ligefrem måtte inddrages under den ligning, der finder sted til de kirkelige kasser i det sogn, den pågældende ved sognebåndsløsningen har søgt tilslutning til. Men hvad enten den ene eller den anden ordning gennemføres, vil refusionsordningen give anledning til utilfredshed, dersom ligningsprocenten er meget forskellig i de to sogne.

Det er vist temmelig givet, at de kommunale myndigheder ikke ville se med syndelig begejstring på en refusionsordning, og det er vist især tvivlsomt, om det, der kunne opnås ved en refusionsordning, ville være besværet værd. Det siger imidlertid sig selv, at skulle der fremkomme klager, som viser, at den nuværende ordning giver anledning til begrundede klager, vil jeg naturligvis altid være rede til at tage spørgsmålet op.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Fuglsang* til landbrugsministeren.

Vil ministeren foranledige, at der snarest fremkommer en bekendtgørelse vedrørende den nærmere forståelse og praktiske gennemførelse af de ved statshusmandslovens revision i 1954 gennemførte ændringer, særlig vedrørende statens adgang til at pålægge forkøbsret til fremskaffelse af tillægsjord?

Fuglsang: Statshusmandsloven af 1948 gav som bekendt i sin § 8, stk. 1, adgang for staten til at gøre forkøbsret gældende overfor ejendomme med over 56 000 kr. grundværdi og i stk. 2 til at pålægge også andre ejendomme forkøbsret til fremskaffelse af tillægsjord. En betingelse var det imidlertid, at den ejer af en mindre ejendom, der ønskede tillægsjord, inden 1. oktober 1953, skulle gøre anmeldelse herom til de lokale tremandsudvalg. Når det var sket, gav en bekendtgørelse af 25. september 1951 nærmere regler for sagernes videre behandling.

Dengang var der altså både en konkret adgang og for så vidt også en vis opfordring til at tage spørgsmålene op, og det var dengang sådan, at var der indgivet anmeldelse, måtte jordlovsudvalget også tage stilling for eller imod. Imidlertid var man efter fristens udløb klar over, at ikke alle krav var blevet anmeldt, og folketinget tog konsekvensen heraf, idet loven blev revideret i fjor sommer og for så vidt også udvidet, som der i loven indførtes en almindelig bestemmelse om tinglysning af forkøbsretten til fordel for småejendomme, altså uanset om der var indgivet anmeldelse herom.

Dette må betragtes som en væsentlig forbedring; der er imidlertid et men, det, som altså har givet mig anledning til at stille mit spørgsmål. Loven siger nu, at forkøbsret kan af jordlovsudvalget pålægges, men derudover gives der ikke nogen anvisning på, hvordan denne mulighed skal praktiseres, sådan som loven af 1948 havde det, og som det nærmere var udformet i det før nævnte cirkulære, og så længe denne mangel er der, kan man vel nok sige, at lovens bestemmelser i nogen grad svæver i luften.

Det er jo sådan, at på den ene side kan man vel næppe vente, at jordlovsudvalget af sig selv skal tage initiativet, uden at der foreligger konkrete henvendelser, men på den anden side vil den enkelte borger, som kunne ønske en sag behandlet, i nogen grad være hemmet, hvis han ikke har bestemte retningslinier at gå efter og dårligt ved, hvem han skal henvende sig til, eller hvordan han skal gribe sagen an. Det samme gælder for så vidt bestemmelserne om statens forkøbsret til den frie jord; for fra hvem skal initiativet udgå i disse tilfælde, hvordan og på hvilket tidspunkt skal det ske?

Derfor er det altså, at jeg har stillet mit spørgsmål til den højtærede landbrugsminister, om ministeren vil foranledige, at der snarest fremkommer en bekendtgørelse vedrørende den nærmere forståelse og praktiske gennemførelse af de ved statshusmandslovens revision i 1954 gennemførte ændringer, særlig vedrørende statens adgang til at pålægge forkøbsret til fremskaffelse af tillægsjord.

Landbrugsministeren (Smørum): Jeg kan svare det ærede medlem, at i 1948, da bestemmelserne om statens forkøbsret til land-

[Landbrugsministeren.]

ejendomme blev gennemført ved statshusmandslovens § 8, udsendte landbrugsministeriet en bekendtgørelse om denne forkøbsret.

Forkøbsretten var dengang en nydannelse indenfor landbrugslovgivningen, og bekendtgørelsen tog først og fremmest sigte på dels at forklare de nye bestemmelsers rækkevidde, dels at tilrettelægge forretningsgangen ved tremandsudvalgene, husmandsbrugskommissionerne og statens jordlovsudvalg. En ny bekendtgørelse blev udsendt, efter at statshusmandslovens § 8 var blevet ændret i 1951.

Efter de i sidste samling gennemførte ændringer bl. a. i statshusmandslovens § 8 er selv loven i sin nugældende affattelse blevet optrykt og kundgjort ved løvbekendtgørelse nr. 247 af 6. juli 1954.

Derimod har jeg ikke ment, at det på indeværende tidspunkt vil være af synderlig værdi at udsende en ny særlig bekendtgørelse om forkøbsretten til afløsning af bekendtgørelsen af 1951.

De væsentligste nye ændringer i lovens § 8 går ud på, at statens forkøbsret nu i visse tilfælde kan anvendes overfor en hidtidig ejers søskendebørn og dermed ligestillede pårørende, og at jordlovsudvalget kan tinglyse forkøbsret på såkaldte frie arealer, samt endelig at den hidtil gældende betingelse for jordlovsudvalgets tinglysning af forkøbsret på en landejendom med grundbeløb under 56 000 kr., nemlig at indeklemte husmænd i nabolaget inden 1. oktober 1953 havde henvendt sig til tremandsudvalget eller husmandsbrugskommissionen om tillægsjord, nu er faldet bort, således at jordlovsudvalget fremtidig såvel af egen drift som efter en direkte eller gennem husmandsbrugskommissionen eller tremandsudvalget modtagen henvendelse fra indeklemte husmænd kan tinglyse forkøbsret på en landejendom, hvorfra der er behov for fraskillelse af tillægsjord.

Disse ændringers indhold og rækkevidde fremgår efter min opfattelse så klart af lovens bestemmelser, at det næppe vil være nødvendigt at uddybe dem nærmere i en særskilt bekendtgørelse.

De administrative forskrifter, som bekendtgørelsen af 1951 om forkøbsretten indeholder, er i forbindelse med den nugældende lovtekst umiddelbart vejledende —

også på de områder, hvor loven blev ændret ved den seneste tillægslov — og en ny bekendtgørelse om forkøbsretten kan, hvis den udstedes på indeværende tidspunkt, hvor tremandsudvalgene endnu er bevaret, kun påregnes at adskille sig fra den foregående bekendtgørelse af 1951 på enkelte punkter, hvor en redaktionel ajourføring følger af den seneste lovændring.

Jeg finder derfor ikke, at der for tiden er tilstrækkelig anledning til at udstede en ny bekendtgørelse på dette område, men jeg er naturligvis villig til at gøre det, såfremt der viser sig et rimeligt praktisk behov for det.

I hvert fald vil jeg anse en revision af bekendtgørelsen for påkrævet til sin tid, når tremandsudvalgene bliver ophævet i henhold til den bestemmelse, som ved den sidste tillægslov blev indsat herom i statshusmandslovens § 4. Jeg skal dog i denne forbindelse bemærke, at tremandsudvalgenes ophævelse ikke for tiden er under overvejelse, idet disse udvalgs opgaver endnu ikke kan anses for helt afsluttet.

Jeg kan dog oplyse, at jeg har til hensigt at undersøge, om der foreligger behov for at give husmandsbrugskommissionerne og tremandsudvalgene yderligere vejledning, og at jeg i bekræftende fald agter at udsende en cirkulæreskrivelse til disse kommissioner og udvalg.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Ninn-Hansen* til ministeren for offentlige arbejder.

Hvorned begrunder ministeren for offentlige arbejder, at udførelsen af snedkerarbejdet ved Slagelse banegård er blevet overdraget et kooperativt byggeselskab?

Ninn-Hansen: Når jeg på ny har anmodet den højtærede minister for offentlige arbejder om at besvare spørgsmål vedrørende licitationen ved banegårdsbyggeriet i Slagelse, skyldes det, at den afgørelse, der blev truffet, hverken synes at harmonere med den højtærede ministers begrundelse for udskrivningen af en ny licitation eller med DSBs forpligtelser ifølge den underskrevne licitationserklæring.

Ved den første licitation afviste DSB til-

[Ninn-Hansen.]

budet fra det kooperative byggeselskab, da dette selskab nægtede at underskrive den licitationserklæring, overfor hvilken de fem private firmaer var forpligtet.

Efter det kooperative fællesforbunds klage annullerede DSB den bundne licitation og udskrev ny offentlig licitation. Denne fremgangsmåde, der strider imod al praksis, blev ifølge ministerens svar på mit forrige spørgsmål anvendt, fordi man mente, der ad denne vej kunne fremkomme billigere tilbud.

Efter dette svar forekommer det mærkværdigt, at arbejdet bliver overdraget det kooperative selskab, hvis tilbud ikke var det billigste, men var ca. 3 000 kr. dyrere end et tilbud fra private håndværkere. Afgørelsen synes endnu mere uforståelig, efter at det er oplyst, at statsbanerne har underskrevet licitationserklæring også i forbindelse med denne licitation. Den pågældende erklæring er udarbejdet af prisdirektoratet i overensstemmelse med handelsministeriets licitationskommission af 1945. Formuleringen er bl. a. tiltrådt af Byggefagenes kooperative Landssammenslutning.

Ifølge erklæringens punkt 2 har DSB forpligtet sig til — jeg beder formanden om tilfaldelse til et kort citat:

„hverken nu eller senere at overdrage arbejdet til en håndværker, hvis bud er udskudt, eller, forinden afgørelse foreligger, til en håndværker, hvis bud begæres udskudt.“

Efter udregning af kontroltilbud blev såvel det kooperative selskabs som et af de private håndværkeres tilbud begæret udskudt. Begæringen blev ikke taget til følge for det kooperative selskabs vedkommende, og DSB overdrog arbejdet til dette selskab trods sin underskrift på den gensidigt forpligtende licitationserklæring.

Det må jo være hensigten med en licitationsordning at stille tilbudsgiverne lige, men i dette tilfælde, der forhåbentlig er et særtilfælde, har der ikke været ligestilling mellem de private håndværkere og det kooperative selskab; det kooperative byggeselskab har ved denne licitation fået en fortrinsstilling overfor de private håndværkere. Jeg håber, at den højtærede minister i sin begrundelse for resultatet af denne licitation kan berolige håndværkerstanden med,

at en sådan fremgangsmåde ikke oftere vil blive bragt i anvendelse.

Ministeren for offentlige arbejder (Carl Petersen): Efter at det ærede medlem nu har motiveret sit spørgsmål, kunne jeg for så vidt godt nøjes med at henvise til det svar, jeg gav ham sidste gang, for jeg går ud fra, at det ærede medlems spørgsmål i dag beror på, at han ikke har forstået det; men hans spørgsmål i dag giver mig alligevel anledning til at give en mere fyldig redegørelse for det, der er sket i Slagelse.

Ved en den 10. december f. å. afholdt bunden licitation blev der afgivet tilbud af Slagelse kooperative byggeselskab og 5 håndværksmestre fra Slagelse. Licitationserklæring var fremsendt fra Slagelse tømrermesterforening og forelå i henhold til statsbanernes praksis underskrevet af begge parter.

Da man var i tvivl med hensyn til de konsekvenser, som den tidligere i dagspressen meddelte opsigelse af overenskomsten mellem Håndværksrådet og det kooperative fællesforbund måtte have, samt med hensyn til, hvorvidt det kooperative byggeselskab var at betragte som medlem af en faglig organisation, forespurgte man de på det kooperative selskabs vegne fremmødte repræsentanter, hvorvidt de var indforstået med, at også deres bud kunne begæres udskudt i henhold til retningslinierne i betænkningen af august 1945 fra handelsministeriets licitationskommission, idet statsbanerne jo ved at underskrive licitationserklæringen havde bundet sig overfor tømrermesterforeningen til at overholde erklæringens bestemmelser. Da repræsentanterne for det kooperative selskab efter en halv times frist ikke kunne indgå herpå, blev deres tilbud — mod protest — afvist uåbnet og licitationen afholdt alene i overværelse af de øvrige bydende.

Som det fremgik af mit svar på det af det ærede medlem tidligere stillede spørgsmål i denne sag, fandt statsbanerne derefter på grund af den indtrufne ændring i byggekonditionerne anledning til at udbyde entreprisen i offentlig licitation, og denne fremgangsmåde er naturligvis fuldtud lovlig.

At det ikke er rigtigt, når det hævdes, at årsagen til, at entreprisen påny blev udbudt,

[Ministeren for offentlige arbejder.]

skal søges i den omstændighed, at fællesforbundet var ved at afsende en beklagelse over statsbanernes adfærd til prisdirektoratet og handelsministeriet, fremgår bl. a. af, at licitationen over blikkenslagerentreprisen, ved hvilken alene private mestre var indbudt, samtidig blev kasseret og ligeledes udbudt påny i offentlig licitation.

Ved den den 11. januar d. å. afholdte offentlige licitation over snedkerentreprisen, ved hvilken der ligesom ved den bundne licitation forelå underskrevet licitationserklæring, blev der indgivet samme antal bud som ved den bundne licitation, kun suppleret med det ved denne licitation tilbageviste bud fra det kooperative selskab.

Budene, der alle var uændrede, lød på følgende beløb:

Aage Jensens maskinsnedkeri, Slagelse.....	126 210 kr.
Slagelse kooperative byggeselskab, Slagelse.....	129 500 -
Tømremester Sigurd Hansen, Slagelse.....	143 055 -
Tømremester Richard Jensen, Slagelse.....	146 050 -
Slagelse maskinsnedkeri, Slagelse.....	148 000 -
Tømremester E. Steudel, Slagelse.....	149 500 -

Medens der ved den bundne licitation ikke fremkom udskydningsbegæring, var dette tilfældet ved den offentlige licitation, således at de to billigste tilbud nu begæredes udskudt som værende for lave. Det til grund for udskydningsbegæringen af Kolding tømremesterforening udregnede kontrolbud lød på 140 971 kr., hvilket var ensbetydende med, at tømremesterforeningen ifølge sine vedtægter måtte begære tilbud under 138 151 kr. 58 øre, d. v. s. 2 pct. under kontrolbudet, udskudt.

Fra statsbanernes side var man ifølge licitationreglerne herefter henvist til enten at antage det billigste ikke udskudte bud eller indenfor en frist af 7 dage efter udskydningsbegæringens modtagelse at forlange nedsat beregningsudvalg til prøvelse af udskydningsbegæringens berettigelse.

På grund af den før nævnte tvivl med hensyn til konsekvenserne af opsigelsen mel-

lem Håndværksrådet og fællesforbundet samt med hensyn til, hvorvidt kooperative byggeselskaber var at betragte som medlemmer af en faglig organisation, rettede statsbanerne forespørgsel til prisdirektoratet om sagen. Prisdirektoratets svar gik ud på, at det kooperative tilbud efter direktoratets opfattelse uretmæssigt var begæret udskudt, idet det kooperative selskab var at betragte som medlem af en faglig organisation, og at der ikke, efter at overenskomsten mellem Håndværksrådet og fællesforbundet var lovligt opsagt, vistnok i 1954, forelå aftaleorganisationerne imellem.

Statsbanerne antog herefter det billigste ikke udskudte bud, nemlig det fra Slagelse kooperative byggeselskab, der prismæssigt var tilfredsstillende for statsbanerne.

Jeg håber hermed at have redegjort fyldestgørende for sagen.

Ninn-Hansen: Den højtærede minister besvarede i dag indgående mit spørgsmål, og det takker jeg for; men jeg må opfatte den højtærede ministers svar således, at ministeren godkender DSBs favorisering af det kooperative selskab ved licitationen. Hermed synes jeg, at denne sag har fået en principiel og dermed videregående interesse for hele håndværkerstanden; og holdbarheden af den licitationsordning, der er bygget op på grundlag af licitationskommissionens betænkning, synes usikker efter det svar, den højtærede minister har givet. Jeg mener derfor ikke, vi kan standse herved. Sådan som denne sag har udviklet sig, er der skabt uro og utryghed omkring DSBs anvendelse af licitationssystemet, og jeg vil derfor anmode ministeren om at benytte sig af adgangen til ifølge forretningsordenens § 19 at give tinget en redegørelse for anvendelsen af licitationsordningen indenfor ministerens sagområde. Jeg vil gerne i anledning af den højtærede ministers svar stille det tillægsspørgsmål, om den højtærede minister agter at give tinget en sådan almindelig redegørelse for den måde, hvorpå ministeriet for offentlige arbejder praktiserer og agter at praktisere licitationsordningen.

Ministeren for offentlige arbejder (Carl Petersen): Jeg betragter sagen for DSBs vedkommende som klaret med det svar, jeg

[Ministeren for offentlige arbejder.]

her har givet, efter at prisdirektoratet har givet statsbanerne svar på deres henvendelse.

Angående den erklæring, som det ærede medlem efterlyste, må jeg henvide til, at jeg mener at vide, at der er ved at blive nedsat en kommission om hele dette spørgsmål. Jeg finder derfor ikke anledning til at gå nærmere ind på sagen.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Ved en fejltagelse fra den pågældende gruppes side blev i går Fibiger, Jørgen Jørgensen (Ullerup) og Tesdorpf indvalgt i udvalget angående forslag til lov om jordfordeling mellem landejendomme.

Det meddeles nu, at gruppen har udpeget Clausen (Olufskjær) og Reedtz-Thott til at indtræde i udvalget i stedet for Jørgen Jørgensen (Ullerup) og Tesdorpf.

Clausen (Olufskjær) og Reedtz-Thott er herefter valgt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 10. februar, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Fremstilling af lovforslag.*

2) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje i Grønland.

Mødet hævet kl. 13⁴⁸.

50. møde.

Torsdag den 10. februar kl. 13.

Formanden: I skrivelse af gårds dato meddeler justitsministeren, at han ønsker her i tinget mundtligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Ændringer i rets- og politikredsinddelingen m. v.)

og

forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Skyldneres udtagelsesret ved udlæg og udpantning, ophævelse af retsplejeudvalget m. v.).

I skrivelse af dags dato meddeler den fungerende minister for handel, industri og søfart, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om forlængelse af lov nr. 232 af 7. juni 1952 om ændring i aktieselskabsloven

og

forslag til lov om ændringer i lov nr. 76 af 31. marts 1937 om forhyring og mønstring af skibsmandskab.

Ved medlem af folketinget fru Ragnhild Andersen er modtaget en henvendelse om Tysklands genoprustning, som en kreds af vælgere har rettet til medlemmer fra søndre storkreds. Eksemplarer af henvendelsen vil blive omdelt til tingets medlemmer.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Økonomi- og arbejdsministeren (Krag): Herved har jeg den ære på ministeren for handel, industri og søfarts vegne for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om forlængelse af lov nr. 232 af 7. juni 1952 om ændring i aktieselskabsloven.*

I 1952 blev aktieselskabsloven suppleret med nogle regler vedrørende adgangen for aktieselskaber til at yde lån til aktionærer, bestyrelsesmedlemmer eller direktører. Disse bestemmelser går i korthed ud på, at et aktieselskab, hvis aktier ikke er genstand for offentlig kursnotering, ikke må yde lån af penge eller pengeeffekter til aktionærer, bestyrelsesmedlemmer eller direktører i selskabet, og at allerede ydede lån i sådanne selskaber og lån, som af børsnoterede selskaber måtte blive ydet aktionærer, bestyrelsesmedlemmer eller direktører, skal opføres på en særlig konto i vedkommende selskabs årsregnskab, således at det umiddelbart af regnskabet kan ses, i hvilket omfang et selskab har ydet lån til sine aktionærer m. v. Reglerne gælder ikke for bankaktieselskaber og forsikringsaktieselskaber.

Begrundelsen for bestemmelsen om forbud mod ydelse af sådanne lån er den, at man har anset det for uheldigt, at der på denne måde skulle være mulighed for at omgå aktieselskabslovens regler om nedsættelse af